

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) นับว่ามีบทบาทต่อธุรกิจบัตรเครดิตในประเทศไทยมาก เพราะ สัดส่วนร้อยละ 50 ของผู้ถือบัตรทั้งหมด เป็นของผู้ประกอบการกลุ่มนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ มีระดับรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท ขณะเดียวกัน ผู้ประกอบการกลุ่มนี้ยังมีสัดส่วนของสินเชื่อคงค้าง เกือบครึ่งหนึ่งจากสินเชื่อคงค้างทั้งหมด

กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) มีทั้งบริษัทที่เป็นสัญชาติไทยและสัญชาติต่างดาว นอกจากนี้การเข้ามาแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่เป็นไปได้ง่าย เพราะมีกฎระเบียบ ความคุ้มครองที่ไม่เข้มงวดเท่ากับ ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และสามารถสนองความต้องการของลูกค้า ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) จึงไม่ได้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเพียงอย่างเดียว แต่จะมีทั้งสินเชื่อส่วนบุคคลและสินเชื่อเช่าซื้อสินค้า

สำหรับแนวโน้มธุรกิจบัตรเครดิต ยังคงเติบโตเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งอัตราการขยายตัวของสินเชื่อบัตรเครดิตไม่ได้กระจุกตัว เพียงแค่บางบริษัทเท่านั้น แต่เกือบทุกบริษัทมีการขยายตัวจากการปล่อยสินเชื่อบัตรเครดิตมากขึ้น โดยเฉพาะปี 2545 ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้เปลี่ยนแปลงกฎระเบียบและข้อบังคับ เช่น ยกเลิกเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำ 15,000 บาทต่อเดือนของผู้สมัคร

หากพิจารณาเปรียบเทียบ สัดส่วนมูลค่าหนี้บัตรเครดิตกับปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต พบว่า ปริมาณการใช้จ่ายมีแนวโน้มลดลง จึงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ใช้บัตรเครดิตมีการสะสมหนี้ผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ข้อมูลสัดส่วนจำนวนบัญชีและมูลค่าหนี้ที่ค้างชำระเกิน 3 เดือน ไม่ได้สูงมากนัก ประกอบกับหนี้สินครัวเรือนของประเทศก็ไม่ได้สูงมากเช่นกัน เมื่อเทียบกับต่างประเทศ แต่ก็ไม่ควรที่จะมองข้ามความสำคัญ เพราะ ปี 2545-2546 ประเทศเกาหลีใต้เกิดปัญหาเศรษฐกิจจากหนี้สินบัตรเครดิต ส่งผลให้ประชาชนขาดกำลังซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค และสุดท้ายกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจ

จากปัญหาหนี้ที่ผิดชำระเกิน 3 เดือน ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี และผู้ถือบัตรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาทต่อเดือน ทำให้ผู้ประกอบการแต่ละรายจึงพยายามที่จะหาวิธีการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตสำหรับลูกค้าใหม่และลูกค้าปัจจุบัน เพื่อลดปัญหาความเสี่ยงที่เกิดจากการผิดนัดชำระหนี้ ทั้งการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อบัตรเครดิตแก่ผู้สมัคร โดยใช้วิธี Credit Scoring Model อีกทั้งยังตรวจสอบประวัติการทำธุรกรรมสินเชื่อจากบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด หรือแม้แต่การจัดการความเสี่ยงสำหรับลูกค้าปัจจุบัน ผู้ประกอบการแต่ละรายก็จะมีขั้นตอน ในการทวงถามหนี้แบบต่างๆ เพื่อลดปัญหาหนี้ที่ผิดกำหนดชำระ เมื่อผู้ถือบัตรผิดกำหนดชำระผู้ประกอบการสามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนด

เมื่อผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) มีการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตได้ดี ย่อมส่งผลให้ผลการดำเนินงานดีเช่นกัน รายได้ส่วนใหญ่มาจากดอกเบี้ย ซึ่งเรียกเก็บจากผู้ถือบัตรที่เลือกชำระหนี้คืนแบบขั้นต่ำ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดไม่เกิน ร้อยละ 18 ต่อปี นอกจากนี้ยังมีรายได้จากค่าธรรมเนียมรายปี ค่าธรรมเนียมติดตามทวงถามหนี้

จากการศึกษาผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) ทั้งหมด 12 บริษัท พบว่า บริษัทที่มีผลการดำเนินงานกำไรจำนวน 6 บริษัท และบริษัทที่ขาดทุนอีก 6 บริษัท โดยบริษัทที่มีรายได้สูงและมีผลการดำเนินงานที่ดี เนื่องจากบริษัทเหล่านั้น มิได้ประกอบธุรกิจเพียงแค่อินเทอร์เน็ตเพียงอย่างเดียว แต่จะประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อเช่าซื้อสินค้าด้วย เพราะธุรกิจบัตรเครดิต เรียกเก็บดอกเบี้ยได้สูงสุดไม่เกิน ร้อยละ 18 ต่อปี แต่ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลสามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยได้สูงสุดไม่เกิน ร้อยละ 28 ต่อปี

สำหรับบริษัทที่มีผลการดำเนินงานขาดทุน เพราะ มีค่าเผื่อนี้สูงจะสูญค่อนข้างสูง หรือ มีต้นทุนการดำเนินงานที่สูง ทำให้ผลการดำเนินงานขาดทุน นอกจากนี้บางบริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเพียงอย่างเดียว ทำให้บริษัทไม่สามารถหารายได้เพิ่มเติมจากสินเชื่อประเภทอื่นๆ

สัดส่วนในสินทรัพย์ของผู้ประกอบการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) ส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้การค้า เฉลี่ยร้อยละ 83.65 ของสินทรัพย์รวม เมื่อจำเป็นต้องขยายธุรกิจ จำนวนลูกหนี้การค้าย่อมเพิ่มขึ้นตาม แต่ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) จะต้องมีมาตรการรองรับความเสี่ยงที่ดี เพราะถ้าเกิดกรณีวิกฤติเศรษฐกิจขึ้นเหมือนปี 2540 ลูกหนี้ไม่สามารถชำระคืนหนี้ได้ ลูกหนี้เหล่านี้จะสร้างปัญหา

กลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ Non Performance Loan (NPL) จนส่งผลกระทบต่อ การเติบโตทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช่สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) จำเป็นต้องหาแหล่งเงินทุน ที่เป็นทั้งหนี้สินระยะสั้นและหนี้สินระยะยาว โดยจะเป็นการ กู้ยืมจากสถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง ผู้ถือหุ้น บริษัทที่เกี่ยวข้อง หรืออาจจะกู้ยืมเงินจากธนาคาร ทั่วไป

ทุนจดทะเบียนของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่กำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย เท่ากับ 100 ล้านบาท และในปี 2550 ธนาคารพาณิชย์ของไทย เริ่มมีการใช้ Basel II ซึ่งวิธี Standard Approach เป็นวิธีการหนึ่งเพื่อคำนวณหาเงินทุนสำรองขั้นต่ำของสถาบันการเงิน เมื่อนำวิธี Standard Approach คำนวณหาเงินทุนสำรองขั้นต่ำของแต่ละผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต เพื่อคำนวณหาความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit risk) พบว่ามี 3 บริษัท ที่มีเงินทุนสำรองขั้นต่ำ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ทั้ง 3 บริษัท ซึ่งเป็นบริษัทสัญชาติต่างด้าว อีกทั้งยังมีผลประกอบการที่ไม่ดี ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย ควรจะต้องให้บริษัทดังกล่าวเพิ่มทุน พร้อมทั้ง เข้มงวดในด้านการขยายธุรกิจ ปล่อยสินเชื่อให้กับลูกหนี้รายใหม่ มิฉะนั้น ถ้าเกิดปัญหาจากเรื่อง ทุนสำรองขั้นต่ำไม่เพียงพอ ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้

5.2 ข้อจำกัดทางการศึกษา

1. ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อใช้เปรียบเทียบการดำเนินงานของ ผู้ประกอบการแต่ละกลุ่ม มีช่วงระยะเวลาสั้นไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตามก็ควรจะใช้ข้อมูลศึกษาอย่างน้อย 5 ถึง 10 ปี เพื่อสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ข้อมูลบัตรเครดิตจากธนาคารแห่งประเทศไทยไม่สามารถแจกแจงรายการต่างๆ เป็นรายบริษัทได้ ทำให้ไม่สามารถนำเสนอการเปรียบเทียบข้อมูลให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษาได้อย่าง ละเอียดมากนัก
3. งบการเงินของแต่ละบริษัท แม้แต่ละบริษัทจะใช้มาตรฐานการบัญชีเดียวกัน แต่มี การแจกแจงรายละเอียดต่างกันหรือรูปแบบทางบัญชีต่างกัน ทำให้มีข้อจำกัดในการเปรียบเทียบ รายการต่างๆ ของงบการเงิน
4. เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่จากการสัมภาษณ์ถือว่าเป็นความลับของบริษัท ซึ่งอาจ ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจได้ และไม่สามารถเปิดเผยชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ เพราะอาจจะกระทบ

ต่อหน้าที่การงาน นอกจากนี้ในการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ประกอบการ ไม่สามารถสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก เช่น นโยบายสินเชื่อที่ใช้ในการอนุมัติสินเชื่อให้กับลูกค้าใหม่ หรือบริหารลูกค้าปัจจุบัน ดังนั้นจึงไม่สามารถนำเสนอข้อมูล ที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจธุรกิจบัตรเครดิตได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

5. แหล่งข้อมูลสนับสนุนต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นข้อมูลล่าสุด ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นเหตุผลสนับสนุนได้ดีเท่าที่ควร เช่น หนังสือครัวเรือน มีข้อมูลล่าสุดถึง ปี 2547 เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาเพิ่มเติม

1. ปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต ไม่ได้มีเพียงแค่ผลิตภัณฑ์สินเชื่อบัตรเครดิตเพียงอย่างเดียว แต่จะมีสินเชื่อประเภทเช่าซื้อสินค้า สินเชื่อส่วนบุคคล เพื่อสร้างรายได้ให้แก่บริษัทมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ที่สนใจศึกษา อาจจะศึกษาลักษณะของธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล แนวโน้มของธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลในประเทศไทย

2. ในวันที่ 1 เมษายน 2550 ธนาคารแห่งประเทศไทย มีประกาศยกเลิกเกณฑ์ชำระขั้นต่ำ ร้อยละ 5 ของยอดคงค้างทั้งหมด สำหรับลูกค้าที่สมัครก่อนวันที่ 1 เมษายน 2547 ผู้ที่สนใจ อาจจะศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้ถือบัตร ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต

3. ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาถึงผลกระทบต่อผู้ถือบัตร ผู้ประกอบการ และ เศรษฐกิจโดยรวม หลังจากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยยินยอมให้มีการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิตจากร้อยละ 18 ต่อปี เป็น ร้อยละ 20 ต่อปี